

Prolog

Každý autor literatury faktu, který se snaží popularizovat nedávnou historii, jde většinou takzvaně s kůží na trh. Obecně lze konstatovat, že díla tohoto typu vyvolávají diskuse i polemiky. Ale proč se tak děje, jaká je příčina?

Musíme si uvědomit, že právě kvůli tomu, že se jedná o dějiny nepřilíh vzdálené, je nutné počítat s tím, že přímí účastníci událostí stále žijí. Historikové a badatelé navíc objevují nová fakta, která je nutí revidovat přístupy a v neposlední řadě také závěry z toho plynoucí. Zároveň se zpravidla jedná o témata, která svým způsobem rezonují do dnešních dnů, a to v rovině politické, mravní a historicko-vědní. A právě politika může ovlivňovat některé novodobé historické soudy mnohem více, než si uvědomujeme.

Jsem přesvědčen, že období nacistického protektorátu Čechy a Morava z let 1939–1945 do této kategorie rovněž patří. Tvrdím, že ne všechno je dosud zcela objektivně zmapováno a zpracováno, možná je to způsobené právě tím, že se jedná o velmi pohnutou a tragickou dobu. Vynořují se stále nové otázky, na které nejsme schopni zcela jasně odpovědět.

Protektorátní údobí naší novodobé historie je navíc pořád zčásti pod vlivem přetrvávajících dogmat, jež se koncipovaly uvnitř české historické obce záhy po skončení druhé světové války. V období komunistické totality se z propagandistických důvodů začaly kolem nejrůznějších událostí a význačných osobností protektorátu vytvářet mýty a polopravdy. Ty byly nakonec vkloubeny do ideologicky motivovaných schémat, jež vyhovovaly režimu. Jiná interpretace protektorátních událostí nebyla tolerována.

Základní schéma poválečného hodnocení našich historiků i veřejnosti bylo zjevné. Zlí Němci si porobili český národ, vojska Rudé armády i Američanů nás pak jejich okovů zbavila, aby připravila českému národu opět svobodnou budoucnost. Však se také těsně po válce mezi lidmi říkávalo „dobrý Němec – mrtvý Němec“. Jen stěží by se v těch poválečných časech našel někdo, kdo by otevřeně přiznával, že toto černobílé vidění nemůže reflektovat dějinnou pravdu v celé její šíři, členitosti a složitosti. Přesto i u nás převažoval po druhé světové válce názor o kolektivní vině Němců za válečné běsnění a úděsné zločiny, jež byly ve jménu Hitlera a ideologie páhány.

Rány, z nichž se český národ vzpamatovával, však byly čerstvé a bolestivé, nelze se proto divit, že toto černobílé schéma, v němž bylo povědomí německé kolektivní viny v českém národě hluboce zakotvené, se tehdy pro hodnocení protektorátní éry i druhé světové války stalo rozhodujícím.

Od té doby však uplynulo více než sedmdesát let. Začínáme být svědky toho, že někdejší historická hodnocení druhé světové války, nacismu, ale také údobí protektorátu jsou nahrazovány čímsi mnohem nebezpečnějším – snahami po revizi této dějinné epochy v duchu nových polopravd a občas také naprostých lží.

Prolog

Stačí se podívat na historii neblaze proslulého židovského holocaustu, jenž patřil k nejmasovějším válečným zločinům nacistů a jejich přísluhovačů. Dnes existují publikace, které míru tohoto zločinu zlehčují, či dokonce zpochybňují jako výmysl židovské propagandy. Je alarmující, že zejména někteří mladí lidé, neznalí historických faktů, podobným názorům věří, a jsou dokonce schopni tvrdit, že vlastně žádné plánované vyvražďování židovského etnika neproběhlo a že se jednalo pouze o ojedinělé excesy, které byly po válce záměrně zveličovány. Charakter genocidy je tedy popírán.

Přitom si stačí prostudovat protokoly z poválečného norimberského soudního tribunálu s nacistickými válečnými zločinci i výpovědi svědků, kteří přežili vyhlazovací a koncentrační tábory, aby lživost podobných tvrzení byla jednoznačně dokázána. Nemluvě o otřesných dokumentech pořízených poté, co vojáci protinacistické koalice osvobodili tato místa nelidských hrůz.

Od okupace Čech a Moravy armádou třetí říše uplynulo přes sedm desetiletí, ale také u nás se objevují skupiny mladých extrémistů, kteří veřejně demonstrují své xenofobní názory, jež mají velmi blízko k někdejšímu nacistickému antisemitismu. Ano, tomu antisemitismu, který má na svědomí šest milionů evropských Židů. A lidé jako by začali zapomínat, že tato nacistická mašinérie neušetrila ženy, ani děti.

Svět se zkrátka v mnoha ohledech změnil. Bohužel nelze říci, že by se poučil z poslední celosvětové válečné katastrofy. Otevírat historii nacistického protektorátu Čechy a Morava právě v této době, má proto i hlubší duchovní rozměr, neboť na toto údobí našich dějin se poslední dobou zapomíná.

Ti, kdo dnes oslavují, nebo se dokonce snaží očistit jméno Adolfa Hitlera i dalších nacistických pohlavárů, se zároveň snaží,

aby se na zločiny nacismu proti lidskosti zapomnělo, případně se bagatelizoval jejich dopad.

Tito lidé si ale neuvědomují, že vznik protektorátu byl ve skutečnosti jen předstupněm k postupnému vyhlazení celého českého národa, k němuž by došlo v případě, že by nacistické Německo v druhé světové válce zvítězilo, případně by nastolilo příměří a české země by se staly jen jakousi pracovní kolonií třetí říše.

Plány na toto vyhlazení se totiž začaly realizovat už v roce 1941. Kdyby nebyla německá armáda poražena, pak ti, kdo dnes i u nás zvedají ruce v nacistickém pozdravu, by se možná vůbec nenarodili. Tento paradox však nikdo z těchto apologetů nacismu a potažmo xenofobního extrémismu není zřejmě schopen vnímat, natož objektivně posoudit.

Období protektorátu je proto třeba vnímat jako výsek našich novodobých dějin, z něhož si můžeme brát poučení i pro naši současnost, i když jde o dobu mladé české generaci již notně vzdálenou. Ale bude to právě dnešní mládež, která jednou převezme otěže moci v naší zemi, proto by měla dobře znát historii vlastního národa i jeho tíživé osudy, které v protektorátní éře vystupují do popředí. Je to otázka odpovědnosti k národu i k jeho minulosti.

Proto jsem tuto knihu napsal. Je volným pokračováním někdejší mé předchozí práce o záhadách protektorátu. V této knize se vrátím k různým kontroverzním událostem, které považuji za nutné připomínat. Vyrovnat balast historizujících zjednodušených závěrů a dogmat s objektivní historickou pravdou nebylo vždy lehké a může to dnes vést k nejrůznějším diskusím, protože pohledy historiků na protektorátní éru se i dnes v mnohém začínají měnit.

Typické je to například u někdejšího prezidenta Emila Háchy, který byl dlouhá desetiletí obviňován z kolaborace i poraženectví.

Prolog

Dnes k jeho pozici prezidenta přistupujeme méně kritičtěji a s vědomím, že Hácha nesl na svých bedrech lidsky i politicky tíhu nacistické nadvlády. Dopady těchto rozhodnutí se snažil co nejvíce zmírňovat v podmínkách omezených a velmi striktních. Neměl mnoho prostoru pro manévry. Pokud jsou dnešní soudy o našem bývalém prezidentovi skutečně pravdivé, o čemž stále nejsem zcela přesvědčen, pak se Hácha stává spíše smutným a tragickým hrdinou v jedné z nejtěžších epoch novodobé historie českého národa.

Nové přístupy hodnocení protektorátní historie jsou patrné i v případě posuzování podílu vlasovců při osvobození Prahy. V komunistické éře se o vlasovcích z politických a ideologických důvodů nesmělo hovořit. Dnes je to téma, v němž zaznívají i názory, že to byli právě oni, kdo Prahu zachránili před totálním zničením německou vojenskou soldateskou v květnu roku 1945. A Rudá armáda? Ta prý 9. května 1945 vstupovala do téměř již svobodné české metropole. Ale kde v tomto případě leží historická pravda?

Uvedme jiný příklad. V éře komunistické totality se zamlčoval podíl amerických jednotek při osvobození Československa. Ten jako by neexistoval. Dnes jsou oslavy výročí konce druhé světové války charakteristické naopak až deklamativním protlačováním amerického podílu při osvobození naší vlasti, aniž by se příliš připomínal nesporný historický fakt, že hlavní tíha bojů ležela na bedrech Rudé armády. To vše jsou skutečnosti, jež svědčí o tom, jak politika a ideologie různých vládnoucích režimů ovlivňují výklady našich novodobých dějin.

O jednom však pochybovat nelze. Nacismus byl dějinnou realitou, s níž se český národ střetl za situace, v níž neexistovala šance účinně se této hrozbě postavit. Nebo zde takové šance existovaly,

a nebyly využity? A my se musíme ptát – proč? Kdo nesl za porobu českého národa v letech 1939–1945 největší odpovědnost?

Abychom na takovou otázku našli odpověď, znamená to projít celou protektorátní epochu a všimnout si klíčových okamžiků, které měly takřkajíc zásadní dějinný význam. A to není jednoduché, neboť doktrína černobílého vidění naší novodobé historie je stále funkční, je ovlivňována faktory vnitropolitickými a potažmo společenskými, jako je kultura, věda, ideologie, politické a sociální vědomí národa, ale současné také vztahy, které představují kontakt s cizími zeměmi, tedy vztahy mezinárodní a nadnárodní.

Vezmeme-li v potaz tyto skutečnosti, pak může mít historická pravda mnoho tváří. A otázka zní, zda lze vůbec najít tu objektivně existující, jedinou a nezpochybnitelnou?

Jsem přesvědčen, že v každém případě stojí za námahu se o to pokoušet. A nastavit některým soudobým polopravdám a mýtům alespoň zrcadlo historických faktů, jež jsou s nimi v evidentním rozporu, neboť na některé věci, jež se bytostně dotýkaly našich rodičů a prarodičů, nelze zapomenout. Oživovat dějinné vědomí národa je právě dnes velmi potřebné a pro zachování národní identity v onom historickém a kulturně-společenském slova smyslu i důležité. Důvodem je to, že se v naší současnosti stále častěji setkáváme s jedním velice varovným jevem. Mladá generace má nedostatečné vědomosti o české historii, což je vcelku nebezpečný trend, jenž jednoho dne může vyústit ve ztrátu historické paměti.

V této souvislosti se lze ptát, zda je protektorátní éra opravdu tak důležitá, zda stojí za to se k tomu vracet? Soudím, že je to věc názoru. K oživování dějinné paměti může posloužit kterékoli období naší historie. V podstatě nezáleží na tom, jaké téma se k tomu zvolí.

Prolog

Protektorátní období je však čímsi zvláštní a zásadní. Češi totiž v této době na vlastní kůži poprvé poznali, co je to „moderní totalita“ v tom nejhrůznějším slova smyslu. A museli se s tím vyrovnat.

Vyrovnaní však v konečném výsledku nevyznělo pro náš národ příznivě. Už v roce 1948 jsme zabředli do jiné totality, a pokud existovalo nějaké historické poučení z protektorátního období, pak se musíme ptát, proč český a slovenský národ dopustil vítězství dalšího autoritativního a despotického režimu. Proč nedal přednost obraně demokracie? Odpověď možná leží někde v časech nacistického protektorátu. Pokud je tomu skutečně tak, pak tam najdeme celou řadu zajímavých rozcestníků...